בסוד שיח

מאת שאול שיח

הגר"א שפירא שליט"א:

"לא הגיונית לא חוקית לא מעשית"

הרב הראשי לישראל לשעבר, הגר"א שפירא שליט"א יצא בחריפות רבה נגד פסיקת הבג"ץ השבוע, הבאה להגביל את פסיקת בתי הדין הרבניים ומתערבת בעבודתם.

הגר"א שפירא שכיהן כנשיא בית הדין הרבני הגבוה אמר, כי "החלטת הבג"ץ לא הגיונית, לא חוקית ולא מעשית". לדבריו, ההחלטה אינה מעשית וממילא אינה הגיונית, משום שהקו המנחה את בתי הדין הדנים במשברים בחיי בני הזוג הוא השגת שלום־בית או גט, ואת הגט ניתן להשיג, בכובד המקרים, רק ברצון שני הצדדים. אי־אפשר לכפות גט על הבעל או על האשה, ולכן בעניין זה אין בפסיקת הבג"ץ, כדי לשנות דבר. כל מה שקשור לענייני ממון בין הצדדים – הם תמיד יכולים לעשות הסכם ביניהם ובתי הדין במקרה כזה מוסכים יד על ההסכם".

הגר"א שפירא סבור עוד, כי פסיקת הבג"ץ אינה מחייבת את בתי הדין הרבניים משום שהם כפופים לחוק הדיינים בלבד ולא תשפיע על עבודתם כהוא זה" (עוד בעניין זה ראה כתבתה של נעמי גולן בעמוד 13).

הראשון לציון, הרב הראשי לישראל הגר"א בקשיידורון שליט"א, קיבל את החלטת הבג"ץ במורת־רוח רבה ולדברי מקורבו הוא עמד להגיב בהודעה חריפה לתקשורת. ברגע האחרון ממש נמנע מלעשות זאת מסיבה שטרם הובררה ריה.

"לא לכבד את הסכם הרוטציה"

"פורום כינר" של "אגודת־ישראל" אינו מחייב איש ואין לו סטטוס של מוסד. אחת לשנה מתכנסים ראשי "האגודה" והפעילים המרכזיים של מפלגה זו להחליף דעות ולנוח מעמל הפוליטיקה, ובכית הבראה "כינר" הם נותנים דרור למחשבותיהם ורעיונותיהם, אך לא מעבר לזה. ובכל זאת כדאי להקשיב לדברים הנאמרים שם משום שהם אינדיקטורים להלכי־רוח, גם אם בסופו של דבר לא יבואו לכלל מימוש בגלל עמדת מועצת גדולי התורה או אישים מרכזיים בתוכה.

אחד "הרעיונות" שהועלו ב"כינר" שלל את קיום הסכם הרוטציה בין "אגודת ישראל" לבין "דגל התורה" ופא"י. נכון, הדבר לא יצא מפיו של אחד מחברי הכנסת, אבל, כידוע הוא, הדובר, מבטא "רחשי בטן" של עסקנים לא מעטים ב"אגודה". נאני" קיים רוגז רב על "דגל התורה" על שהתמה הסכם עם ההסתדרות הכללית בנושא קופ"ח בלי לבוא קודם לכן בדברים עם "אגודת ישראל". אני לא משוכנע, כי זוהי סיבה מספיק חזקה, כדי לא לקיים את ההסכם. סיבה טובה הימנה היא העובדה שאם ההסכם יכובד על כל סעיפיו תישאר אגו"י בסופו של דבר עם נציג אחד בלבד בכנסת ואת זה קשה לראשי אגו"י לעכל. אולם, כאמור, בדברים האלה יקבעו בסופו של דבר האדמו"ר מגור שליט"א והגר"מ שך שליט"א וגם דעת הקהל תשפיע לא מעט.

מי שקבה את עולמו ב"כינר" היה דווקא הח"כ השנוא על אגו"י ועל היהדות החרדית בכללה, וכוונתי לח"כ דן מרידור. מאז התייצבותו באורח נמרץ מאחורי חוק יסוד: זכויות האדם, בניגוד לעמדת המפלגות החרדיות, הוא הפך לח"כ הבלתי אהוב ביותר במפלגות הימין. ב"כינר" הוא שיקף את דימויו. לא אחד מהנוכחים במקום, שיבחו את הופעתו ודבריו המסכנים בנישאי חוץ ובטחון. ובכל זאת אם הדברים היו־מסורים בידיו של ח"כ הרב מנחם פרוש הוא היה מעדיף קואליציה עם מפלגת העבודה מאשר עם הליכוד.

לראשונה מאז השואה שבת בליז'ענסק

יומא דהילולא של רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע (כ"א אדר), חל השנה ביום ששי. אשר על־כן החליטו צאצאי האדמו"ר צ"ל, לשבות בשבת בליז'ענסק ולערוך במקום את כל התפילות וה"טישים" כרת וכרין.

מאז נפתחו שערי פולין, פוקדים רבים את קברו של רבי אלימלך מליז'ענסק בכל ימות השנה ובמיוחד ביום השנה לפטירתו, אך מימי השואה האיומה, לא שבתו בעיירה חסידים בשבתות, בהיותה נקייה מיהודים והמקומיים אינם יודעים במאירי פנים לבני דת משה וישראל. במיוחד לא אותם שיכורים המצויים לעתים בבית היין הסמוך למבנה שבו מצוי קברו של רבי אלמלך זצ"ל.

חיל־חלוץ יצאו בימים אלה לליז'ענסק, כדי להכשיר את מקווה הטהרה ששימש את הצדיק ואת בנו (רבי אליעזר זצ"ל), והיה תקין עד השואה. מלון ובית ספר הקרובים ל"ציון" ישמשו את הבאים לתפילה ולסעודות־שבת והמזון בחלקו הגדול יוסק מירושלים. צצאצי רבי אלימלך וצ"ל עושים מאמצים ניכרים לגאול את אחד המבנים בעיירה המשמש כשתחת־קמח, אך במקורו היה בית־כנסת, שבו התפלל אחד מנכדיו של רבי אלימלך.

מישראל אמורים לצאת לפולין שתי טיסות שכר כנ"ל מארה"ב ומאירופה צפוי קהל־רב שיגיע בחלקו בכלי רכב פרטיים. יום ההילולא שם, ייפתח בכינוס עולמי של צאצאי הרבי אלימלך ובכתיבת ספר תורה מיוחד לזכרו ולעילוי נשמתו. בראש המצבע עומד האדמו"ר רבי אלימלך שיח מליז'ענסק שליט"א הפועל רבות להצפת תורתו של רבי אלימלך זצ"ל.

באחרונה פוענח מכתב בכתב ידו של רבי אלימלך, שנמצא באחת הסיפריות בארה"ב. מהמכתב עולה, כי הוא היה נתון לדריפות קשות מצד מתנגדי החסידות, אך הוא שמח ביסוריו. כותב רבי אלימלך: "... ובפרט שאני רואה שהנני נרדף מגדולי הדור תפארת ישראל בווארי לא על חינם זאת, כי אם מד'..." ובהמשך: "להיות שבלבלו המניין שלי שקשה עלי כמות ולבי אומר לי שבוודאי אינני לכן והעיקר החמנה ליבא בעי ואשב בדד ואדום וכו' לדון עצמי לכף חוב וחבריו לכף זכות והצנועים מושכים יריהם מהמצוות שבאים ח"ו לידי קטטה ומריבה ח"ו".

מצע פורת לחזית דתית

ח"כ חנן פורת, שבעבר הלא רחוק גילה קרירות בכל הקשור להתרברויות עם הציבור החרדי, שינה באחרונה את טעמו כלפי ציבור זה, והוא נמנה על המצדדים ברקימת קשרים עם החרדים, בעיקר, כמובן, במישור הפרלמנטרי.

בהרצאה בפני קהל מאזינים רתי בנתניה, שבה נשל חלק גם ח"כ הרב אברהם רביץ, מנה ח"כ פורת את ארבע נקודות־המצע, שלפיהן יוכלו כל המפלגות הדתיות לפעול במשותף.

א) מצע משותף בתחום החקיקה הדתית:

ב) התחייבות מראש להליכה משותפת לקואליציה או לאופוזיציה:

ג) גיבוש מסגרת תיאום והידברות בין גדולי התורה בכל הקמתות:

ד) ניהול מערכת בחירות לכנסת נטולה התקפות הדדיות.

בסיעת המפד"ל מתקשים להאמין, כי אפשרי שיתוף פעולה בין המפד"ל לבין ש"ס וכי "דגל התורה" בהנהגתה הרוחנית הנוכחית תתן ידה להידברות כלשהי עם המפד"ל.

מחוץ לשולחן הפוליטי נראה כי הולכת ומתרחבת ההבנה בין חובשי "כיפות סרוגות" לבין הציבור החרדי.

על התחומה והבית השני בתל־עדשים

בקרב חברי הכנסת והעיתונאים (בחלקם הגדול) לא זכה השבוע ראש עזומה, ח"כ רפאל איתן לניקוד גבוה. לא שהשלישיה הפורשת ה"ה גונן, סלמוביץ וגולדפארב היא "אהודת הקהל", ההיפך הוא הנכון. אלא ששתי סוגיות שעלו בעקבות המריבה הפנימית בצומת, עוררו ביקורת קשה על "רפול".

האחת, עניינה, התרומה בסך 300 אלף למוסד "אהבה" בקריית ביאליק. הכוונה לתרומה השנייה, שניתנה במהלך 1992, לאחר ש"ח רפאל איתן כבר עזב את ביתו בתל־עדשים. אין ספק, כי המוסד הנ"ל ראוי לתרומות ומענקים, אך הסיפור נשמע שונה קצת ופחות תמים בשל כוונתו לשאת לאשה את מנהלת המוסד.

כאשר העליתי טענה זו בפני מקורביו של ח"כ רפאל איתן, הם שלפו לי מכתב מלישכת מבקרת המדינה מיום 12.7.92 האומר: "בשיחתנו הטלפונית לפני ימים מספר העלית בפנינו את השאלה האם רשאית סיעת צומת לעשות שימוש בסכום של 300 אלף ש"ח, מכספי מימון מפלגות למתן תרומה ל"מוסד אהבה" בקריית ביאליק. לאחר שבחנתי את העניין על נסיבותיו המיוחדות, כפי שפורטו עלייך, נחה דעתי, שאין במתן התרומה, כאמור, פעולה בניגוד להוראות חוק מימון מפלגות. בכבוד רב ובהוקרה רבה, מרים בן־פורת".

מתוכן המכתב אי־אפשר לדעת אם "רפול" סיפר למבקרת המדינה על קשריו האישיים עם מקבלת התרומה. אך גם על כך עונים "מקורבי רפול", כי אין מדובר כאן בהחלטה אישית של ראש צומת אלא של הסיעה כולה, על כל חבריה, שביקרו במקום, התרשמו מהמפעל החינוכי ומצאו אותו ראוי לקבל את התרומה. קשה להעלות על הדעת שרודפי צדק ויושר רוגמת ה"ה סלמוביץ, שגב וגולדפארב, היו מאשרים מתן תרומה למוסד חינוכי, אם לא חשבו, כי המוסד ראוי לה. כך שלאלמנט האישי אין כאן מעמד בכלל.

הענין השני שבו רובר השבוע רבות, התייחס לבית השני שבונה "רפול" בתל עדשים, בית מפואר במרחק לא רב מביתו הראשון. בו מתגוררת אם ילדיו. רבים שאלו השבוע, בעקבות תמונת הבית שהוצגה בטלוויזיה, "איך אדם יכול לעשות כדבר הזה, להיות אכזר כזה כלפי אשתו, אפילו נפרדו שלא בטוב"? הנושא הזה פגע ב"רפול" אולי יותר מאשר כל סיפור אחר. מסיפורו שלושת הפורשים מצומת.

שאלתי אחד מבאי ביתו של "רפול" המציר בסבך כל הפרשיות, "האמנם אבדה בושה מישראל"? ותשובתו: "אני מבטיחך נאמנה כי שום אדם זולת "רפול" לא יגור בבית הזה. הוא עזב את ביתו ופשוט בנה לעצמו בית. נקודה. הנה לך תקיעת־כף שאין יסוד לסיפורים, כי בבית הזה יתגורר רפאל איתן עם משפחתו החדשה".

ובינתיים, כך מסתבר, ישנם חברי־כנסת ב"מולדת" המבקשים לבחון אפשרות של הקמת סיעה בת חמישה חברים, שתכלול את הרב יוסף באר־גר, פרופ' שאול גוטמן ואת שלושת הפורשים מצומת. סיעה בת חמישה חברים זכאית כבר ל"יצוג בוועדות הכנסת החשובות והיתיתרי הוא די גדול ללכת בכיוון הזה. ח"כ הרב יוסף באר־גר אישר, כי מנסים לשכנע אותו ללכת בכיוון זה, אך הוא, אישית אינו נוטה לפרק את "מולדת" ולהתאחד עם שלושת פורשי "צומת".

ח"כ פרופ' שאול גוטמן שהקים באחרונה את עמותת "משמרת שלום" יחד עם גב' מרים לפיד אומר ללא היסוס: "אין "מולדת" זולת העובדה שכספי "מולדת" מוחזקים בבנק. את זה כבר סענתי לפני שנה וחצי. ב"מולדת" קיימת שממה רעיונית וארגונית מוחלטת וזהו". פרופ' גוטמן מבהיר, כי "משמרת שלום" "לא תתן ידה לרסיסים פוליטיים או לאיושהו גוף התומך ברעיון האוטונומיה".

בית הדין דחה בקשות להאריך את המיפקד

בית הדין של המפד"ל על הרכבו המלא, דחה השבוע את כל העתירות להארכת המיפקד והחליט, כי לא יאריך את המיפקד גם אם יש אולי בסיס לכמה מן הטענות על ליקויים באופן שבו מתנהל המיפקד בכמה סניפים. לנציגות "אמונה" יש מלאי רציני של תלונות, וחלק מהפעילות הזועקו אף את סיעת המפד"ל בכנסת, כדי שתתערב בנעשה בסניף המפד"ל בבאר־שבע. אלא שבית הדין סבור, כי כל החיישה נופפע בלוח הזמנים של המיפקד והבחירות, יפגע קשות באמינותה של המפד"ל.

באי בית הדין הופתעו מכך שפסק הדיין נכתב ב"שופתים" עם ועדת הבחירות, למרות שהיא אחד הצדדים בדיון בבית הדין.

לא כל התלונות מובאות בפני בית הדין או ועדת הבחירות, למרות שבכמה סניפים "הצדדים" אוספים חומר על החתמות סיטונאיות. כך, למשל, בירושלים הודו כמה גבאים בבתי כנסת, כי פקדו מספר לא מבוטל של חברים חדשים בנוה יעקב ואת דמי ההתפקדות קיבלו "מתורם" המוכר להם וזאת מאחר שהמתפקדים מתקשים לשלם את דמי ההתפקדות; ישנה טענה קשה שההתפקדות בישיבת "נחלים" קשורה בהבטחה למען את תמונת המחזור. כל הליקויים הללו נשמרים ב"ברינקס" למקרה הצורך.

ובעוד המועמדים להכונת המזכ"ל ממשיכים במירוץ האינטופי בין הסניפים, מתבשלות מאחורי הקלעים הבנות לגבי מלאי התפקידים האחרים בתנועה. למפד"ל יש, כידוע, ארבעה מזכ"לים: המזכיר הכללי, המזכיר המדיני, מזכ"ל הפועה"מ והמזכיר לענייני כלכלה וחוזה. יו"ר המועצה הדתית בקרית אונו, אברהם בדיחי, שהוא גם חבר לשכת הצמרת של המפד"ל, זוכה לתמיכה רחבה לאחת ההכהונות בפורום המזכ"לים. אולם, נראה, כי בסופו של דבר התפקידים במרכז המפד"ל ייקבעו בעיסקת חבילה ועל־פי יחסי הכוחות בין המחנות השונים – לאו דווקא אידיאולוגיים.

הצגות ביקורת מתקיימות בשבת

"הנהלת התיאטרון לילדים ולנוער, בתיאום עם אגודת העתונאים, מתכבדת להזמינך להצגת הבכורה של "שמרימו – הילד וקופסת השימורים". מחזה חדש בבימויו של מיכה לבינסון מאת אילה לופט ועל־פי ספרה של כריסטינה נסטלינגר. הצגת הביקורת תתקיים ביום שבת בשעה 11.30 באולם יהלן ירושלמי, במרכז סוזן דלל בתל־אביב".

ההזמנה הנ"ל מופנית למבקרי אמנות בתקשורת ולכבודם נערכת ההצגה בשבת. יצויין, כי בעולם המערבי כולו, והרבר נברק, אין זה מקובל לערוך "הצגות ביקורת" ביום השבת. אמנם, בידוע, רתנו שונה מכל עם, כפי שנאמר במגילת אסתר, ועל כן מה שנהוג בעולם אינו צריך לחייב אותנו. אבל, בכל זאת, מדובך בתיאטרון שמקבל מעניקי תמיכה רצינים מהמשרד החינוך והתרבות, ואגודת העתונאים אמורה גם היא לשמור על האינטרסים של כל בני הדתות החברים באגודה. שלא לדבר כבר על ההיבט של האיגוד המקצועי, שצריך להיות לו עניין שיעתונאים לא יועסקו ביום השבתון. אין להניח שהקואליציה הממשלתית תתפרק בגלל ההצגה הזאת הנערכת בשבת, אבל אין לעבור לסדר היום על הסכמת אגודת העתונאים שהתנצה תוצג בשבת וחשובה גם תגובה משרד החינוך והתרבות או השרה לענייני אומנויות בכל הקשור להעלאת המחזה על קרשי הבמה בשבת.